

3. KONGREGACJA DS. DUCHOWIEŃSTWA

Eucharystia i kapłan nierozłącznie zjednoczeni miłością Bożą

Na łamach „L'Osservatore Romano” z 13 VI 2003 r. ukazał się list Kongregacji ds. Duchowieństwa zatytułowany „L'Eucaristia e il Sacerdote: inseparabilmente uniti dall'Amore di Dio”. List ten w tłumaczeniu ks. Janusza Królikowskiego wydało Pallottinum w osobnej broszurze. Poniżej podajemy wierny jego przedruk.

Prot. N. 20031077

Watykan, 31 maja 2003 r.
Święto Nawiedzenia NMP

Ekscelencjo!

Z okazji zbliżającego się Światowego Dnia Modlitwy o Świętość Kapłanów Kongregacja ds. Duchowieństwa pragnie zwrócić uwagę na ogłoszoną niedawno encyklikę *Ecclesia de Eucharistia*, którą Ojciec Święty Jan Paweł II w tym roku przekazał Kościołowi i kapłanom zamiast listu, jaki zazwyczaj kierował do nich z okazji Wielkiego Czwartku.

Postanowiono więc, w nawiązaniu do tego znaczącego dokumentu, zachęcić Waszą Ekscelencję do uczynienia wszystkiego, aby wspomniany Dzień był przeżywany w intensywnym klimacie adoracji i modlitwy skoncentrowanej na tajemnicy Najświętszego Sakramentu i aby mógł rozbudzić – zarówno w kapłanach, jak i wiernych – to „zduwienie eucharystyczne”, o którym tak mówi Ojciec Święty: „To zdumienie winno zawsze odżywać w Kościele zgromadzonym na sprawowaniu Eucharystii. W sposób szczególny jednak winno towarzyszyć szafarzowi Eucharystii” (nr 5).

Zbliżający się Światowy Dzień Modlitwy, który oficjalnie wypada w Uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa, w piątek 27 czerwca br., a który będzie można ewentualnie obchodzić w innym dniu, zależnie od okoliczności diecezjalnych, stwarza wyjątkową okazję do kontemplacji Przenajświętszej Eucharystii, jako Najświętszego Serca żyjącego i prawdziwego Chrystusa, ofiarującego, przede wszystkim swoim umiłowanym kapłanom, Dar miłości miłosiernej.

Należy więc sobie życzyć, aby ten Dzień, także dzięki dłuższej adoracji Najświętszego Sakramentu, mógł się przyczynić do nowego odkrycia Mszy świętej jako ofiary oraz, w odniesieniu do niej, naszej tożsamości i posługi.

Z tej okazji Kongregacja ds. Duchowieństwa przygotowała List do kapłanów, który dołącza, jako pomoc w ich refleksji i pogłębieniu niektórych kluczowych punktów encykliki *Ecclesia de Eucharistia*. Biskupi – jeśli uznają to za stosowne – mogą z niego sami korzystać lub się na nim wzorować, mogą też udostępnić go wszystkim prezbiterom.

Wreszcie, należy sobie także życzyć, aby – dzięki miłości pasterskiej Waszej Ekscelencji, ze względu na rozwój i obchody Światowego Dnia Modlitwy – została roz-

budzona wrażliwość różnych instytucji diecezjalnych, takich jak: wspólnoty parafialne, klasztory klauzurowe, instytuty życia konsekrowanego i stowarzyszenia życia apostołskiego, jak również ruchy, stowarzyszenia, bractwa, różne grupy kościelne itd.

Dziękując za to, co Wasza Ekscelencja uczyni w tym względzie, przesyłam najserdeczniejsze pozdrowienia w Panu.

+ Csaba Ternyák

Sekretarz

KAPŁAN – SŁUGA EUCHARYSTII

Uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa jest dla nas zaproszeniem do kontemplowania miłości, która tryska z niewyczerpanego źródła Chrystusa i rozlewa się na całą ludzkość poprzez największy dar, jakim jest Eucharystia. Ostatnia encyklika Jana Pawła II kieruje naszą uwagę na wartość tego daru, który jest absolutnie wyjątkowy. Boski dar został przeznaczony w szczególny sposób dla nas kapłanów, a przyjmując go, ponosimy odpowiedzialność za skuteczność Eucharystii w świecie.

Wołanie wiary

W każdej celebracji Boskiej Ofiary, po konsekracji chleba i wina, w czasie której stają się one Ciałem i Krwią Chrystusa, kapłan ogłasza: „Oto wielka tajemnica wiary!” Jest to cud, który wzbudza adorację, chociaż ludzkim oczom wydaje się, że nic się nie zmieniło. W encyklice Ojciec Święty wyraża pragnienie, aby podjąć adorację „tej tajemnicy: tajemnicy wielkiej, tajemnicy miłosierdzia”. I dodaje: „Cóż większego Jezus mógł uczynić dla nas? Prawdziwie, w Eucharystii objawia nam miłość, która posuwa się «aż do końca» (por. J 13,1) – miłość, która nie zna miary” (nr 11).

Msza święta jest pamiątką ofiary krzyża: „Kościół żyje nieustannie odkupieńczą ofiarą i zbliża się do niej nie tylko przez pełne wiary wspomnienie, ale też poprzez aktualne uczestnictwo, ponieważ ofiara ta wciąż się uobecnia, trwając sakramentalnie w każdej wspólnotcie, która ją sprawuje przez ręce konsekrowanego szafarza. W ten sposób Eucharystia umożliwia ludziom współczesnym dostąpienie pojednania, które Chrystus uzyskał raz na zawsze dla ludzkości wszystkich czasów. W rzeczywistości: «Ofiara Chrystusa i Ofiara eucharystyczna są jedną ofiarą», (nr 12).

Eucharystia jest w ścisłym znaczeniu ofiarą i, przede wszystkim, darem Chrystusa dla Ojca: „Jest to tajemnica «ofiary, którą Ojciec przyjął, odwzajemniając bezgraniczne oddanie swego Syna, kiedy Ten stał się posłuszny aż do śmierci (por. Flp 2,8), swoim Ojcowskiem oddaniem – a był to dar nowego Życia nieśmiertelnego w zmartwychwstaniu». Przekazując Kościołowi swoją ofiarę, Chrystus pragnął również

przyjąć za swoją duchową ofiarę Kościoła, który jest wezwany, aby składając ofiarę Chrystusa, ofiarowywał także samego siebie” (nr 13).

Ojciec Święty szczególnie podkreśla, że „Ofiara eucharystyczna uobecnia nie tylko tajemnicę męki i śmierci Zbawiciela, lecz także tajemnicę zmartwychwstania, w której ofiara znajduje swoje wypełnienie. Jako żywy i zmartwychwstały, Chrystus może uczynić siebie w Eucharystii «chlebem życia» (J 6,35.48), «chlebem żywym» (J 6,51)” (nr 14).

Składanie ofiary jest więc źródłem nowego życia. Skuteczność zbawcza ofiary w pełni urzeczywistnia się w Komunii: „Otrzymujemy Tego, który ofiarował się za nas, otrzymujemy Jego Ciało, które złożył za nas na Krzyżu, oraz Jego Krew, którą przełał «za wielu (...) na odpuszczenie grzechów» (Mt 26,28)” (nr 16).

„Gdy w Komunii św. przyjmujemy Ciało i Krew Chrystusa, przekazuje On nam także swego Ducha. «Spraw, abyśmy posileni Ciałem i Krwią Twojego Syna i napełnieni Duchem Świętym, stali się jednym ciałem i jedną duszą w Chrystusie». W ten sposób, przez dar swojego Ciała i swojej Krwi, Chrystus pomnaża w nas dar swojego Ducha, wylanego już w Chrzcie św. i udzielonego jako «pieczęć» w sakramencie Bierzmowania” (nr 17).

Słowa: „oczekując Twego przyjścia”, dają nam ponadto możliwość łatwiejszego odkrycia perspektyw eschatologicznych Eucharystii: „Eucharystia kieruje do ostatecznego celu, jest przedsmakiem pełni radości obiecanej przez Chrystusa (por. J 15, 11); w pewnym sensie jest antycypacją Raju – w niej «otrzymujemy zadatek przyszłej chwały», (nr 18).

Te perspektywy, otwierające na komunie z Kościołem niebieskim – który powinien być zawsze obecny w naszych myślach i w naszych sercach – mogą wydawać się jeszcze bardzo odległe, ale rozbudzają „nasze poczucie odpowiedzialności za tę doczesną ziemię” i „zasiewają żywe ziarno nadziei w nasze codzienne zadania i obowiązki” (nr 20).

Poczucie odpowiedzialności dotyczy wszystkich. Szczególny odzew znajduje w nas, kapłanach. Każda celebracja eucharystyczna powinna budzić sumienia tych, którzy w niej uczestniczą. W kapłanach rozbudza odpowiedzialność za świat, który musi być przemieniony – przeobrażony przez Eucharystię. Wypowiadając słowa: „Oto tajemnica wiary”, kapłan lepiej rozumie, że to wołanie wiary popycha go ku światu, w którym Chrystus czyni cuda, i odczuwa w sobie nie cierpiącą zwłoki potrzebę szerzenia wszędzie Jego Królestwa.

Otrzymuje on nowe światło oświecające jego misję kapłańską, która została mu powierzona, i trud, jaki powinien podjąć, aby moc Eucharystii mogła wydać swoje owoce w życiu każdego człowieka. Na kapłanie spoczywa odpowiedzialność za budowanie nowego społeczeństwa w Chrystusie. Dokładniej mówiąc, ma on możliwość dawać świadectwo wiary w nowej obecności, wypływającej z każdej konsekracji, która przemienia chleb i wino w Ciało i Krew Chrystusa.

Cudowny charakter tej obecności otwiera w sercu kapłana drzwi dla nowej nadziei, która przewycięża wszelkie przeszkody, jakie gromadzą się na drodze jego posługi, często nie wolnej od walk i prób.

Budowanie Kościoła i adoracja kontemplacyjna

Encyklika pragnie przedstawić całe duchowe bogactwo Eucharystii. Z jednej strony ukazuje jej istotny wkład w budowanie Kościoła, z drugiej zaś zwraca uwagę na wartość kultu rzeczywistej obecności Chrystusa sprawowanego poza Mszą świętą. Jest to niezwykle cenny i owocny aspekt kultu eucharystycznego, który trzeba przypomnieć sobie i wiernym.

Sobór Watykański II, w harmonijnej ciągłości z wcześniejszym nauczaniem Kościoła, wskazuje, że celebrowanie eucharystyczne stanowi centrum procesu wzrastania Kościoła. Wyjaśnia też, w jaki sposób wzrasta królestwo Chrystusa w świecie: „Ile-króć sprawowana jest na ołtarzu ofiara krzyża, w której «Chrystus został złożony w ofierze jako nasza Pascha» (1 Kor 5,7), dokonuje się dzieło naszego Odkupienia. Jednocześnie w sakramencie Chleba eucharystycznego przedstawiana jest i dokonuje się jedność wiernych, którzy stanowią jedno ciało w Chrystusie (por. 1 Kor 10,17)” (nr 21). Już u początków Kościoła istniał związek przyczynowy Eucharystii z jego rozwojem, co stało się oczywiste w czasie Ostatniej Wieczerzy: „Gesty i słowa Jezusa (...) kładły fundamenty nowej wspólnoty mesjańskiej, Ludu Nowego Przymierza” (nr 21).

W ten sposób objawia się konstruktywna rola kapłana, który jest włączony przez Chrystusa w najważniejsze dzieło przemiany świata, jakie dokonuje się mocą Eucharystii. Z tą rolą wiąże się również inne zadanie kapłana-zadanie przyjęcia obecności eucharystycznej z kontemplacyjnym spojrzeniem adoracji i z największą pokorą.

„Kult, jakim otaczana jest Eucharystia poza Mszą św., ma nieocenioną wartość w życiu Kościoła” (nr 25). Odpowiedzialność kapłana za ten kult została przypomniana w następujący sposób: „Jest więc zadaniem pasterzy Kościoła, aby również poprzez własne świadectwo zachęcali do kultu eucharystycznego, do trwania na adoracji przed Chrystusem obecnym pod postaciami eucharystycznymi” (nr 25).

Ojciec Święty nie tylko zachęca każdego kapłana do dawania tego świadectwa, ale sam przekazuje również swoje świadectwo: „Pięknie jest zatrzymać się z Nim i jak umiłowany Uczeń oprzeć głowę na Jego piersi (por. J 13,25), poczuć dotknięcie nieskończoną miłością Jego Serca. Jeżeli chrześcijaństwo ma się wyróżniać w naszych czasach przede wszystkim «sztuką modlitwy», jak nie odczuwać odnowionej potrzeby dłuższego zatrzymania się przed Chrystusem obecnym w Najświętszym Sakramencie na duchowej rozmowie, na cichej adoracji w postawie pełnej miłości? Ileż to razy, moi drodzy Bracia i Siostry, przeżywałem to doświadczenie i otrzymałem dzięki niemu siłę, pociechę i wsparcie!” (nr 25).

Chodzi tu o doświadczenie, do którego stale zachęcało nauczanie Kościoła i wkład bardzo wielu świętych. Osobiste świadectwo Następcy Chrystusa przynagla wszystkich kapłanów, czytających encyklikę, do poznania i dowartościowania tajemniczych chwil łaski, jakie czerpie się z adoracji Najświętszego Sakramentu. Eucharystia staje się w ten sposób źródłem uświęcającej i owocnej kontemplacji.

Eucharystia i służebne kapłaństwo

Ofiara eucharystyczna absolutnie potrzebuje służebnego kapłaństwa. Encyklika przypomina, że do celebracji eucharystycznej nie wystarczy kapłaństwo powszechne. Według Soboru Watykańskiego II, „wierni (...) na mocy swego królewskiego kapłaństwa współdziałają w ofiarowaniu Eucharystii”, ale kapłan na mocy święceń jest tym, który „w osobie Chrystusa sprawuje Ofiarę eucharystyczną i składa ją Bogu w imieniu całego ludu” (KK 10). Ta posługa opiera się na sukcesji apostoelskiej, „czyli wywodzącej się od samych początków nieprzerwanej ciągłości ważnych święceń biskupich” (nr 28). Wyrażenie „w osobie Chrystusa” oznacza: „w swoistym sakramentalnym utożsamieniu się z Prawdziwym i Wiecznym Kapłanem, który Sam tylko Jeden jest prawdziwym i prawowitym Podmiotem i Sprawcą tej swojej Ofiary – i przez nikogo właściwie nie może być w jej spełnianiu wyręczony. (...) Zgromadzenie wiernych, które zbiera się w celu sprawowania Eucharystii, absolutnie potrzebuje kapłana z mocą święceń, który będzie jej przewodniczył, ażeby była prawdziwie wspólnotą eucharystyczną. Z drugiej strony wspólnota nie jest w stanie sama z siebie ustanowić sobie kapłana z mocą święceń. Jest on darem, który wspólnota otrzymuje dzięki sukcesji biskupiej pochodzącej od Apostołów. To biskup, za sprawą sakramentu Święceń, ustanawia nowego kapłana, udzielając mu władzy konsekracji Eucharystii” (nr 29).

Wymóg obecności wyświęconego kapłana stanowi problem w relacjach ekumenicznych. Sobór Watykański II stwierdza: „Chociaż odłączonym od nas Wspólnotom kościelnym brakuje wypływającej ze chrztu pełnej jedności z nami, i choć w naszym przekonaniu nie zachowały one autentycznej i całej istoty eucharystycznego Misterium, głównie przez brak sakramentu Kapłaństwa, to jednak sprawując w świętej Uczcie pamiątkę śmierci i zmartwychwstania Pańskiego, wyznają, że oznacza ona życie w łączności z Chrystusem, i oczekują Jego chwalebного przyjścia” (DE 22).

Stąd wynika następująca zasada: „Dlatego też wierni katolicy, szanując przekonania religijne naszych braci odłączonych, winni jednak powstrzymać się od uczestnictwa w Komunii rozdzielanej podczas ich celebracji, ażeby nie czynić wiarygodną dwuznaczności dotyczącej natury Eucharystii i w konsekwencji nie zaniedbać obowiązku jasnego świadczania o prawdzie. (...) Podobnie też nie można myśleć o zastąpieniu Mszy św. niedzielnej ekumenicznymi celebracjami Słowa Bożego lub spotkaniami modlitewnymi razem z chrześcijanami należącymi do wspomnianych wyżej Wspólnot kościelnych czy też uczestnictwem w ich służbie liturgicznej” (nr 30).

We wspólnotach katolickich brak kapłanów może przeszkodzić w celebracji eucharystycznej. Encyklika stwierdza: „Jak bardzo bolesna i daleka od normalności może być sytuacja wspólnoty chrześcijańskiej, która ze względu na liczbę i różnorodność wiernych jawi się jako parafia, a nie posiada kapłana, który by jej przewodził. Parafia bowiem jest wspólnotą ochrzczonych, którzy wyrażają i potwierdzają swoją tożsamość przede wszystkim poprzez sprawowanie Ofiary eucharystycznej. Wymaga to jednak obecności prezbitera, gdyż jedynie jemu przysługuje prawo do sprawowania Eucharystii *in persona Christi*. Kiedy wspólnota jest pozbawiona kapłana, słusznie poszukuje się jakiejś sposobności, aby były kontynuowane niedzielne

celebracje, a osoby konsekrowane i świeccy, którzy przewodniczą swoim braciom i siostram w modlitwie, wypełniają w sposób godny pochwały powszechne kapłaństwo wszystkich wiernych, oparte na łasce Chrztu św. Takie jednak rozwiązania należy uznawać jedynie za prowizoryczne, na czas, w którym wspólnota oczekuje kapłana” (nr 32).

W tej sytuacji jest tylko jedno rozwiązanie: „Brak pełni sakramentalnej tych celebracji powinien przede wszystkim zachęcić całą wspólnotę do gorliwszej modlitwy, aby Pan posłał robotników na swoje żniwo (por. Mt 9,38); winien też stanowić zachętę do wprowadzenia w życie wszystkich innych zasadniczych elementów odpowiedniego duszpasterstwa powołaniowego, bez ulegania pokusie poszukiwania rozwiązań, które obniżałyby poziom moralny i formacyjny, jakiego oczekuje się od kandydatów do kapłaństwa” (nr 32).

Ze względu na wspólnoty, które – z powodu braku prezbiterów – nie mogą zapewnić celebracji eucharystycznej, kapłan bardziej uświadamia sobie wartość swojego zadania, jak i to, że jego obecność jest konieczna. Musi być także przekonany, że przede wszystkim przez swoją modlitwę i wyraźne przyłgnięcie do własnej tożsamości ontologicznej – konsekwentnie okazywanej także na zewnątrz – jest odpowiedzialny za narodziny, wzrost i wierność powołań kapłańskich. Swym świadectwem umotywowanego i radosnego przyłgnięcia do własnej tożsamości i swoim działaniem apostołskim może przyczynić się do skuteczności duszpasterstwa powołaniowego. Chociaż w to duszpasterstwo angażują się także inni, każdy kapłan powinien osobiście troszczyć się o wzrost powołań.

Eucharystia i komunია eklezjalna

W osobnym rozdziale encyklika rozwija zagadnienie komunii eklezjalnej. Jest to zagadnienie centralne, ponieważ celem dokumentu jest ukazanie wkładu Eucharystii w budowanie i wzrost Kościoła. Komunია, która charakteryzuje Kościół, powinna być rozumiana w swoim najgłębszym znaczeniu: „Kościół pielgrzymujący tu na ziemi jest wezwany do podtrzymywania i pogłębiania zarówno komunii z Bogiem w Trójcy Jedynym, jak i komunii między wiernymi. (...) Eucharystia objawia się zatem jako zwieńczenie wszystkich sakramentów, dzięki którym osiągamy doskonałą komunię z Bogiem Ojcem przez utożsamienie się z Jednorodzonym Synem, dzięki działaniu Ducha Świętego. (...) Bóg wchodzi w doskonałe zjednoczenie z nami. Właśnie dlatego warto pielęgnować w duszy stałe pragnienie Sakramentu Eucharystii” (nr 34).

„Komunია kościelna zgromadzenia eucharystycznego jest komunią z własnym biskupem i z papieżem. Biskup jest bowiem trwałym i widzialnym fundamentem jedności w swoim Kościele partykularnym” (nr 39). Można tu dodać, że komunია kościelna jest także komunią „z kolegium biskupów, z duchowieństwem i całym ludem” (nr 39).

Wśród konsekwencji tej komunii powinniśmy odnotować szersze otwarcie się w sferze ekumenizmu, wynikające z faktu, że chrześcijanie wschodni są najbliżsi Kościołowi katolickiemu. Gdy dobrowolnie proszą oni o to, by mogli przyjąć Komunię

od szafarza katolickiego, i są do tego dobrze przygotowani, ich prośba powinna być wysłuchana, z zachowaniem zasady wzajemności.

Nawiązując do encykliki *Ut unum sint*, Papież stwierdza: „Można z radością przypomnieć, że w pewnych szczególnych przypadkach duchowni katolicy mogą udzielać sakramentu Eucharystii, Pokuty i Namaszczenia Chorych innym chrześcijanom, którzy nie są w pełnej komunii z Kościołem katolickim” (nr 46) – i to z zachowaniem zasady wzajemności.

To rozporządzenie nie ma na celu realizowania interkomunii, ale pragnie zaspokoić głęboką potrzebę duchową ze względu na wieczne zbawienie pojedynczych wiernych. Wystarczy, aby istniała dostateczna zgodność z doktryną dotyczącą Kościoła i Eucharystii.

Z wiarą Maryi

Nie może dziwić nas fakt, że na końcu encykliki Papież kieruje nasze spojrzenie na Najświętszą Dziewicę Maryję.

Jeśli Eucharystia jest tajemnicą wiary, to ta tajemnica została przedstawiona wierze Maryi i spotkała się z Jej doskonałym przyjęciem. Dzieląc się z nami, kapłanami, swoją wiarą, Najświętsza Maryja Dziewica pomaga nam przyjąć odpowiedzialność za szerzenie Eucharystii dla dobra życia Kościoła i zachęca nas: „Zróbcie wszystko, cokolwiek wam powie” (J 2, 5).

Z dokumentu II Polskiego Synodu Plenarnego

Kapłaństwo i życie konsekrowane jako wspólnota życia i posługi z Chrystusem

69. Synod przypomina niezastąpioną wartość codziennego sprawowania przez kapłana Mszy świętej, „choć nie uczestniczyły w niej żaden wierny. Powinien ją przeżywać jako centralną chwilę dnia i codziennej posługi, wynik szczerego pragnienia oraz okazję głębokiego i owocnego spotkania z Chrystusem; powinien w sposób szczególny troszczyć się, aby celebrować ją z pobożnością i wewnętrznym udziałem myśli i serca”. (...)

Centralne miejsce Eucharystii powinno wyrażać się także w częstej adoracji Najświętszego Sakramentu. „Wiara i miłość do Eucharystii nie mogą pozwolić, by Chrystus w tabernakulum przebywał w samotności”.